

Örn står under korset. Örn Gisles wapn.» Denna anteckning är emellertid överkorsad, och i marginalen har senare tillskrivits: »uppå denne stenen hålla lindormarne hvardera ett menniskoliknelse i klorne men en örn står under korset som påminner Örngisles namn.» — Efter Rhezelius' läsning (Fa 6) er tillagt: »Der dän Höken står upå och bär et kors och 2 ormar spenna hvar sin karl och kunu.»

Om namnen *Illugi* och *Fullugi* se U 41. Namnet *Arngisl* är icke säkert belagt från någon annan inskrift. Jfr dock Sö 274. Från medeltida källor anför Lundgren ett par belägg på *Arngisle* och *Arnisl*.

Ristningen på U 629 har en ovanlig och synnerligen intressant ornamentik. De båda rundjuren hålla i sina klor två människofigurer, av vilka den ena genom sin dräkt torde vara kännetecknad som en kvinna. Mitt på stenen framträder en skickligt tecknad fågel, förmodligen en örn. Han bär på sin rygg ett kors. Fågeln och korset äro smakfullt inkomponerade i den av de båda runslingorna uppbyggda ramen. Den i mönstret för övrigt förhärskande symmetrien bryts på ett effektfullt sätt av de båda människofigurerne med deras våldsamma rörelser. Någon symbolisk betydelse torde dessa figurer knappast ha. Det är konstnärlig lek av ristaren, som tydligen haft lust för det mera ovanliga. Detsamma kan då också vara fallet med fågeln. Ristaren kände säkerligen till motivet från andra runstenar (t. ex. U 257, ristad av Fot).

Ristarens namn är Torfast. Han har dessutom utfört U 599, kanske också L 300 Funbo kyrka, såsom Brate antager. Likheterna mellan U 599 och U 629 äro slående. Brate påpekar förekomsten av en fågel, det sällsynta bruket av **hr** i början av ordet 'ristade' (**hriti** U 599, **hristi** U 629) och den vacklande beteckningen av *a*-ljudet med **a** och med **o** (**orniutr**, **purfostr**, **runor** U 599, **pino**, **fopur**, **onta**, **hons**, **runor** U 629). Alldeles oavsett den något osäkra läsningen av **o** i **fopur**, kan sålunda denna form i U 629 icke åberopas som stöd för u-omljud i ack. *faður*. Därjämte böra givetvis framhållas de allmänna likheterna i ornamentiken, särskilt de båda rundjurens huvud, de sammanvuxna nackflikarna och de långsträckta stjärtspiralerna. Slutligen tycks det vara karakteristiskt för Torfast, att avståndet mellan runorna är mycket ojämnt. Än stå de ganska tätt, än lämnar han ganska stora tomrum; de mest påfallande i U 629 äro mellan 12 **u** och 13 **h** och mellan 75 **f** och 76 **a**.

Eftersom ristarens identitet sålunda är ställd utan allt tvivel, bör man lägga märke till att han använder olika former av pronomenet 'denne': **pinsa** U 599, **pino** U 629.

630. V. Tibble, Håbo-Tibble sn.

Pl. 11.

Litteratur: B 309, L 26, D 1: 15. J. Bureus, Fa 6 s. 99 nr 29 (Aschaneus); Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 207; UFT h. 1 (1871), s. 67; P. J. Lindal, Forskningar i Sigtuna-ängden 1875 (ATA); H. Alm, Fornlämningar i Håbo-Tibble socken, 1924 (hs i ATA), s. 27.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 309).

Runstenen står i nordöstra slutningen av en skogshöjd med gravhögar, omkr. 400 m. NÖ om Skråmsta. Ristningen vetter mot N. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö» och på Ekonomiska kartan över Håbo härad (1860).

Runstenen finnes upptagen i Bureus' anteckningsbok Fa 6 (efter Aschaneus) men har av någon anledning ej kommit med i den renskrivna samlingen Fa 5. Platsen säges vara: »Widh Skråmstadh kyrkiostijgh i Tybbela S.» Enligt *Ransakningarna* fanns »i Wästertibele Hagan Een Oprester steen». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften »Wester Tibbla Biörkhage» och överst på sidan står: »Wäster Tibbela hage i Biörkebacken» (B 309: »Wäst. Tible Hage», L 26: »V. Tible hage»). Dybeck: »Östra delen af Vest-Tible södra skogshage upptages af smärre

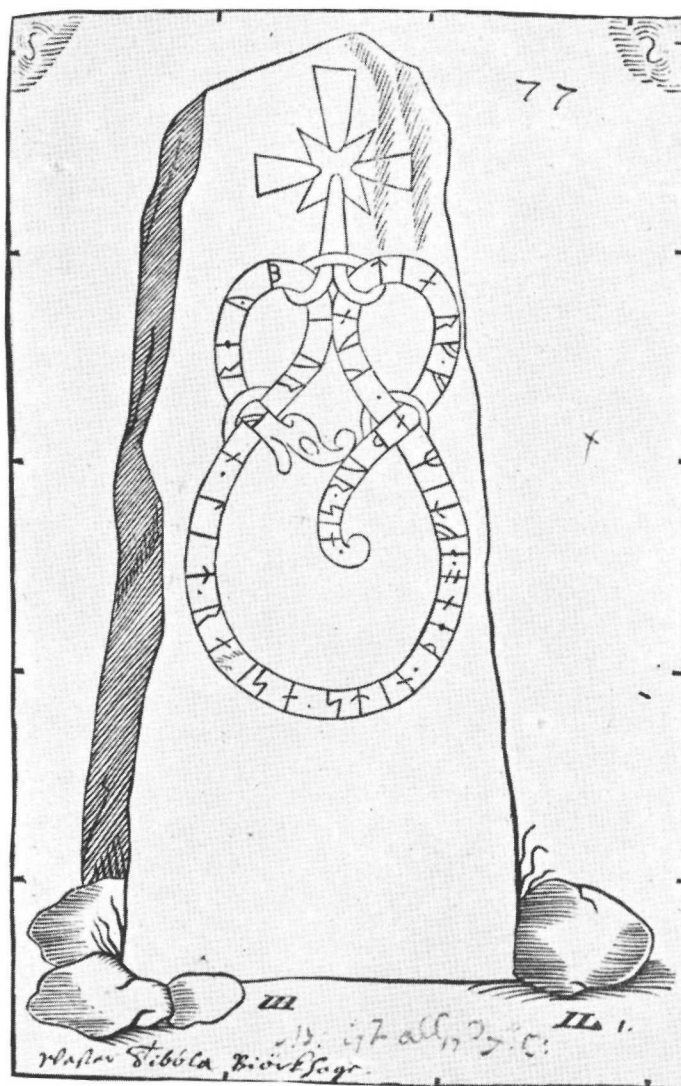

Fig. 27. U 630. V. Tibble, Håbo-Tibble sn. Efter B 309.

fornggrafvar och steenkretsar. Runstenen står midt ibland dem.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Fånö» (1863): »i hagen SO om Lilla Wester-Tibble.»

Granit. Höjd 2,60 m., bredd 0,92 m. Ristningens höjd 1,77 m., största bredd 0,77. Ytan är småknottrig, skadad genom lodrätt gående sprickor på h. sidan. Ristningen är jämnt och säkert huggen, väl bevarad och överallt tydlig.

Inskrift:

frejbiurn · lit · raisa · sain · peno · eftir · kuntiarf · faður · sin
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

Frøybiorn let reisa s[t]æin þenna æftir Gunndiarf, faður sinn.

Fröbjörn lät resa denna sten efter Gunndjärv, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Tydligt stungna äro 3, 23 e, 4 y. Icke stungna äro 11 i, 31 k. Något ovisst är, huruvida 26 e är stunget. En fördjupning finns

mitt på staven, men om denna är huggen, kan ej säkert fastställas. Något **t** finnes icke efter 18 **s**. 25 **o** är fullt säkert. Hst i 34 **t** står i en spricka och är förstörd, men båda bst finnas delvis i behåll. Även 36 **a** är skadat.

Aschaneus (F a 6): **pori · uk · iura · lt · raisa · stain · pino iftir · kuntiarf · fapur · sin**. — Hadorph och Leitz (B 309): 1—9 **freybiurn**, 18—21 **stin**. — Dybeck: 1—9 **freybiurn**, 18—21 **stin**.

Om namnet *Frøybiorn* se U 43, om *Gunndiarfr* U 510 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99.

631. Kalmar kyrka.

Pl. 12, 13.

Litteratur: B 318, L 30. J. Bureus, Fa 6 s. 183 nr 90 (Rhezeliuss), Fa 5 nr 225, Fa 1 s. 53; M. Aschaneus, F b 18 s. 155 f.; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 210; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 315; Skrivelse till Riksantikvarien från kyrkoadjunkten Ekblad, Kalmar, 9/10 1940 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43 (ATA); Rapport till Riksantikvarien från konservator G. Olson 20/12 1946 (ATA).

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning (i F b 18); Bureus, kopparstick (F f 6, s. 91); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 318).

Runstenen fanns enligt Bureus' anteckningsbok Fa 6 »Widh Kyrkiedören», enligt den renskrivna samlingen Fa 5 vid »Kalmar Kyrkedör». Aschaneus anger platsen sålunda: »Widh wapenhusdören, för Calmara Kyrkio.» Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften:

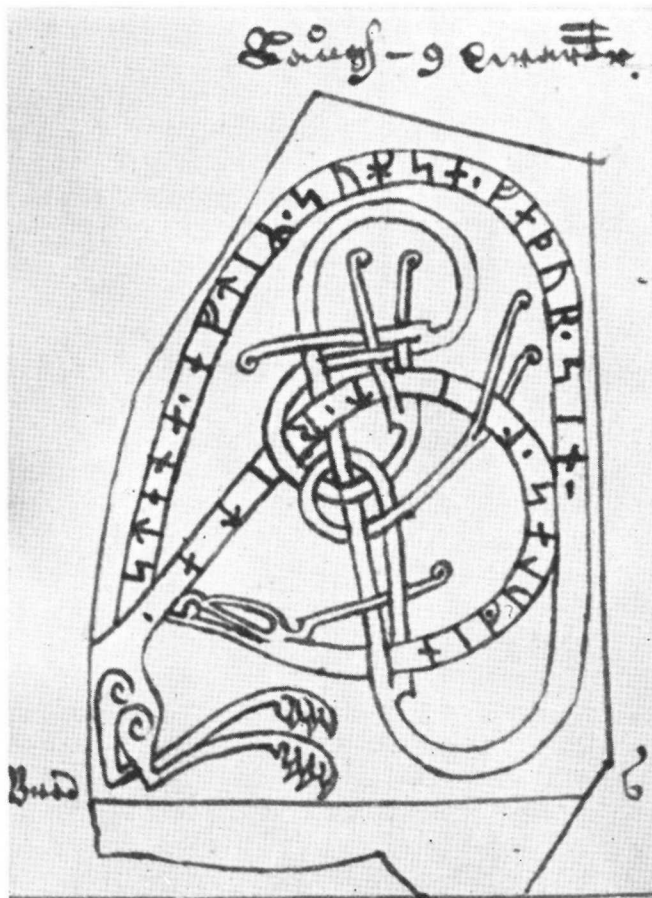

Fig. 28. U 631. Kalmar kyrka. Efter teckning av Aschaneus.

Fig. 29. U 631. Kalmar kyrka. Efter kopparstick av Bureus.